

VU Research Portal

Pathways to Peace - Pathways to Conflict

Bretthauer, J.M.

2014

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Bretthauer, J. M. (2014). *Pathways to Peace - Pathways to Conflict: A Qualitative Comparative Analysis of Social, Economic and Political Conditions in Situations of Resource Scarcity*. VU University Amsterdam.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Appendix G: Nederlandse Samenvatting/Dutch Summary: Wegen naar vrede – wegen naar conflict. Een kwalitatieve vergelijkende analyse van sociale, economische en politieke voorwaarden bij schaarste aan grondstoffen.

Veroorzaakt klimaatverandering conflicten? Hoewel het publieke debat, dat door journalisten, internationale organisaties en overheden wordt gevoerd, de notie van "klimaatoorlogen" ondersteunt en daarbij verwijst naar voorbeelden zoals het conflict in Darfur, schetst wetenschappelijk onderzoek een complexer beeld. Door de vele invloeden van de klimaatverandering, behandelt deze vraag een aantal verschillende aspecten, zoals de gevolgen van extreme weerscondities (bijvoorbeeld overstromingen of tyfoons), van de stijgende zeespiegel of van veranderingen in temperatuur en neerslag. Ik richt mij op één verband tussen klimaatverandering en conflict: schaarste aan hulpbronnen die in het levensonderhoud voorzien zoals landbouwgrond en water. Dit argument raakt aan een oudere discussie over schaarste aan hulpbronnen en conflict, maar is van hernieuwde relevantie omdat klimaatverandering het zoetwater en bouwland in veel regio's zal verminderen. In de literatuur over schaarste aan hulpbronnen en conflicten spelen natuurlijke hulpbronnen, zoals zoetwater, bodem en bossen een belangrijke rol in het verbinden van de veranderingen in de natuurlijke omgeving aan sociale gevolgen, zoals gewapende conflicten. Theorieën over schaarste aan hulpbronnen (Bächler, 1998a; Homer-Dixon, 1999; Kahl, 2008) stellen dat een gebrek aan hulpbronnen leidt tot volatiele situaties waarin er gemakkelijker een conflict uitbreekt. Zij stellen dat er verschillende mechanismen zijn die schaarste aan hulpbronnen en conflicten koppelen, zoals conflict tussen groepen, migratiedruk en manipulatie van de overheid door machtige groepen.

Verklaringen gericht op conflict tussen groepen betogen dat de concurrentie om schaarse hulpbronnen de bestaande scheidslijnen in de gemeenschap verergert. Als conflicten in termen van etnische, sociale, religieuze of politieke groeperingen worden gevat, kan dit leiden tot een verharding van identiteiten en conflict tussen groepen (A. Martin, Blowers, & Boersema, 2006). Een tweede mechanisme is gericht op migratiedruk (Homer-Dixon, 1999, blz. 74). Schaarste moedigt mensen aan om te migreren naar andere gebieden, waar dit kan leiden tot spanningen tussen degenen die al in het gebied wonen en de nieuwkomers. Daarnaast kan de instroom van nieuwkomers leiden tot een toenemende spanning in het nieuwe gebied, wat tot verdere migratie leidt. Het derde mechanisme bestaat uit de manipulatie van de overheid door machtige groepen (Homer-Dixon, 1999, blz. 74.) Kahl (2008, blz. 50-51): In een situatie van schaarse hulpbronnen kunnen machtige groepen geneigd zijn gebruik te maken van hun macht om hun toegang tot schaarse hulpbronnen te veilig te stellen. Door het manipuleren van overheidsbeleid kunnen ze toegang tot de hulpbronnen tot zichzelf en hun aanhangers beperken. Dit kan bijdragen aan sociale onrust of zelfs tot conflict leiden.

Het is belangrijk om op te merken dat de meeste theorieën over schaarste aan hulpbronnen geen direct verband leggen tussen de schaarste aan hulpbronnen en conflicten. Het verband tussen hulpbronnen en conflicten wordt in twijfel getrokken door wetenschappers die beweren dat dit argument op een soort ecologisch determinisme neerkomt (Barnett, 2000; Peluso & Watts, 2001a) en dat het de vele manieren waarop mensen zich kunnen aanpassen aan veranderingen in hun natuurlijke omgeving negeert (Lomborg, 2001).

Het empirische bewijs voor een verband tussen schaarste aan hulpbronnen en gewapende conflicten is zwak. Er is een aanzienlijke hoeveelheid empirisch onderzoek over het verband tussen schaarste aan hulpbronnen en gewapende conflicten, maar er zijn geen definitieve resultaten. Hoewel er veel kwalitatieve casestudies zijn die een sterk verband tussen schaarste aan hulpbronnen en gewapende conflicten vinden, wordt dit niet ondersteund door kwantitatieve studies. Deze tegenstelling is de puzzel die ik onderzoek in dit proefschrift. Ik betoog dat de reden voor deze tegenstelling is dat er verschillende economische, sociale en politieke condities in de verschillende landen zijn, die in combinatie met de schaarste aan hulpbronnen optreden. Om bij te dragen aan deze leemte in de literatuur is dit proefschrift erop gericht de volgende onderzoeksvraag te beantwoorden:

Onder welke combinaties van politieke, sociale en economische condities vindt gewapend conflict plaats in landen met lage niveaus van zoetwater of bouwland of beide?

Hoewel de meeste kwantitatieve studies politieke, sociale en economische condities per definitie negeren, kunnen kwalitatieve studies met een klein aantal cases deze condities niet vergelijken. Deze kloof kan worden overbrugd door de methode van kwalitatieve vergelijkende analyse (QCA) omdat deze methode gebruik maakt van conjuncturele logica en vergelijking van meerdere cases. Door middel van QCA kan ik een aantal sociale, economische en politieke condities in situaties met/zonder conflict in 30 landen met schaarste aan hulpbronnen vergelijken, en noodzakelijke en voldoende (combinaties van) condities voor conflict of vrede bepalen.

Ik gebruik een aanpassingsvermogen kader om de condities die ik opneem in de QCA te kiezen. Deze zijn gebaseerd op een uitgebreide evaluatie van case studies en de algemene literatuur over conflict. Ik voeg condities toe uit het debat over aanpassingsvermogen in de klimaatverandering literatuur, die tot nu weinig aandacht hebben gekregen in het debat over de schaarste aan hulpbronnen en conflicten. Deze procedure leidt tot 22 condities, met inbegrip van economische condities (economische ontwikkeling, agrarische bevolking, armoede, afhankelijkheid van de export, afhankelijkheid van natuurlijke hulpbronnen, de afhankelijkheid van olie en economische diversificatie), politieke condities (corruptie, hoge capaciteiten voor belastingen, hoge kwaliteit van politieke instellingen, rechtsstaat, autoritaire regimes en politieke stabiliteit) en sociale condities (ongelijke economische ontwikkeling tussen groepen, economische ongelijkheid, ongelijkheid in politieke macht, genderongelijkheid, toegang tot wetenschap en technologie, een hoog niveau van het hoger onderwijs en de toegang tot landbouwkundig onderzoek). Deze condities worden

geanalyseerd in drie afzonderlijke hoofdstukken, gericht op economische, sociale en politieke verklaringen en worden dan samengebracht in een geïntegreerde analyse.

Ik vergelijk deze voorwaarden in 30 landen⁷⁸, die allemaal een laag absoluut niveau van zoetwater per capita of een laag niveau van gelijkwaardige potentiële landbouwgrond per capita of allebei hebben. Van de dertig landen, hebben 14 landen gewapende conflicten tussen 1990 en 2010 ondervonden. Gewapend conflict wordt gedefinieerd als conflict tussen de staat en één of meerdere gewapende groepen of tussen twee of meer gewapende groepen, die resulteert in meer dan 25 veldslag doden. Zestien landen hebben geen conflicten tussen 1990 en 2010 gehad.

Er zijn drie belangrijke economische verklaringen die nauw verbonden zijn met vrede en conflict. Het eerste argument is gericht op economische ontwikkeling, voornamelijk armoede en afhankelijkheid van de landbouw, de tweede richt zich op export afhankelijkheden en de derde op de impact van economische diversificatie. De analyse ondersteunt argumenten die lage niveaus van ontwikkeling aan conflicten koppelen en vindt dat hoge niveaus van olie voldoende zijn voor conflict indien landen niet goed in de wereldeconomie geïntegreerd zijn. De analyse ondersteunt ook argumenten die hoge niveaus van ontwikkeling en hoge integratie in de wereldeconomie aan vrede koppelen.

Er zijn verschillende argumenten die aspecten van het politieke systeem aan vrede en conflict koppelen, voornamelijk gericht op de verschillende aspecten van zwakke staten, zoals (neo) patrimonialisme, bestuurlijke capaciteiten en het regime type. De analyse bevestigt de stelling dat (neo)patrimonialisme (gekenmerkt door een autoritair regime, corruptie en lage niveaus van rechtsorde) gekoppeld is aan conflict en een sterke rechtsorde en lage corruptie aan vrede.

Er worden twee maatschappelijke condities geanalyseerd: ongelijkheid in de samenleving en vaardigheden, die nodig zijn om aan te passen aan veranderende condities, zoals kennis, vakkundig personeel en beschikbare technologieën. De analyse laat zien dat hoge aanpassingsvaardigheden, met name een hoog gekwalificeerde bevolking, een noodzakelijke conditie voor vrede zijn als het niveau van ontwikkeling gelijk is tussen groepen. Daarom vinden de resultaten een groot conflict inperkend effect van aanpassingsvaardigheden en een belangrijke rol voor de sociaal-economische ongelijkheid tussen groepen.

Het scheiden van economische, politieke en maatschappelijke factoren langs de lijnen van het aanpassingsvermogen kader beoogde structuur te bieden aan het grote aantal theoretische verklaringen en mogelijke condities. Bovendien kan het totaal van 22 condities, vanwege methodologische redenen, niet in een enkele analyse worden geïntegreerd. De laatste geïntegreerde analyse brengt de economische, politieke en sociale condities samen. Het laat

⁷⁸ Algerije, Armenië, Bahrein, Bhutan, Burundi, Chili, Djibouti, Egypte, Haïti, Jamaica, Japan, Jemen, Jordanië, Kaapverdië, Kenia, Kirgizië, Koeweit, Lesotho, Mongolië, Nederland, Nepal, Oezbekistan, Pakistan, Qatar, Rwanda, Singapore, Turkmenistan, Verenigde Arabische Emiraten, Zuid-Korea en Zwitserland

zien dat er drie typen van landen met conflicten zijn: (neo)patrimoniale landen (Oezbekistan, Burundi, Haïti, Rwanda, Jemen, Kyrgyzstan), minst ontwikkelde landen (Burundi, Haïti, Rwanda, Nepal, Jemen, Pakistan) en landen rijk aan olie maar slecht geïntegreerd in de wereldeconomie (Algerije, Kenia, Egypte).

De geïntegreerde analyse toont ook aan dat er twee soorten van landen met schaarste aan hulpbronnen zijn die vredig blijven: Degenen die niet afhankelijk zijn van de landbouw met een gelijkwaardige ontwikkeling tussen groepen (Japan, Zwitserland, Zuid-Korea, Singapore, Nederland, Chili, Qatar, Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein, Mongolië, Koeweit, Armenië, Kaapverdië, Lesotho, Jamaica) en degenen die niet afhankelijk van landbouw en geïntegreerd in de wereldeconomie zijn met hoge aanpassingsvaardigheden (Qatar, Verenigde Arabische Emiraten, Turkmenistan, Singapore, Nederland, Zwitserland, Zuid-Korea, Chili, Kirgizië, Bahrein, Jordanië, Koeweit). Het eerste pad is in lijn met argumenten over de rol van ontwikkeling voor vrede. Het tweede pad benadrukt het belang van adaptieve vaardigheden voor vrede. Dit laatste argument heeft tot nu toe weinig aandacht gekregen in de literatuur.

Het proefschrift belicht twee belangrijke thema's in het verklaren van vrede en conflict in landen met schaarste aan hulpbronnen: het niveau van ontwikkeling en de rol van autoritarisme, voornamelijk in landen die rijk zijn aan olie. Het laat zien dat ontwikkeling vooral van belang is voor hoogontwikkelde landen die vredig blijven en voor de minst ontwikkelde landen die conflicten ervaren. Ontwikkeling speelt een kleinere rol voor landen met een gemiddeld niveau van ontwikkeling, waar andere verklaringen belangrijker zijn. Als het gaat om de rol van natuurlijke hulpbronnen (zoals olie) en autoritarisme vindt het proefschrift weinig steun voor het argument over natuurlijke hulpbronnen als vloek omdat vele van de olierijke landen vredig blijven, en slechts beperkte ondersteuning voor de rentier staat argument.

Dit proefschrift draagt bij aan de literatuur over klimaatverandering en conflicten door te laten zien dat er duidelijke combinaties van condities zijn waaronder conflicten uitbreken in landen met schaarste aan hulpbronnen. Landen met schaarste aan hulpbronnen blijven vredig als hun bevolking niet sterk afhankelijk is van de landbouw voor hun levensonderhoud en het niveau van ontwikkeling relatief gelijk is tussen verschillende groepen in de maatschappij of als ze niet sterk afhankelijk zijn van de landbouw, maar in hoge mate geïntegreerd in de wereldeconomie met een hoog niveau van aanpassingsvaardigheden. Bovendien presenteert het proefschrift met kwalitatieve vergelijkende analyse een methode om complexe causale verbanden te analyseren, hetgeen tot nu toe niet vaak is toegepast in de literatuur over conflicten. Het resultaat dat conflicten vaker in landen optreden die sterk afhankelijk zijn van landbouw wijst ook uit dat de schaarste aan hulpbronnen een causale factor voor conflict kan zijn. Het proefschrift draagt ook bij aan de literatuur door de invoering van aanpassingsvaardigheden als een relevante voorwaarde voor conflictpreventie.